

“Parlem de Dades”, un podcast de l’Escola d’Administració Pública de Catalunya i l’Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

Capítol 3: Qüestions pràctiques sobre el tractament de dades de menors.

Bon dia i benvinguts al tercer capítol de “Parlem de dades personals”! Avui abordem un tema especialment interessant: el tractament de dades personals de menors en els àmbits sanitari i educatiu. El tractament d’aquestes dades és especialment sensible, ja que parlem de dades de categories especials i d’un col·lectiu vulnerable.

Per analitzar-ho ens acompanya Montse Rof, consultora sènior de l’Autoritat Catalana de Protecció de Dades des de fa més de 17 anys.

Bon dia, Montse, i gràcies per acompanyar-nos!

Bon dia i moltes gràcies.

Avui parlem de les dades d’un col·lectiu concret, els menors d’edat. La primera pregunta és: es poden tractar les seves dades?

I tant que es poden tractar! Ara bé, hem de saber que segons la normativa de protecció de dades els menors són un col·lectiu vulnerable per la seva edat i les seves circumstàncies personals. Per això cal ser especialment curosos en el tractament de les seves dades.

Perfecte. Entrem a parlar, doncs, del primer dels àmbits que analitzarem avui, la salut. Què hem de saber de les dades de salut dels menors?

Hem de saber que són unes dades especialment protegides. A la vulnerabilitat dels menors, que ja he explicat, hi hem d’afegir que les dades de salut es consideren categories especials de dades, ja que revelen una informació especialment sensible. Per això tenen una protecció reforçada. Així, per exemple, en els casos en què sigui necessari el consentiment per tractar aquest tipus d’informació, aquest consentiment ha de ser explícit.

Entesos. I qui ha de manifestar aquest consentiment? Ho poden fer els menors o ho ha de fer algú en nom seu?

Depèn de l'edat del menor. Si tenen menys de 14 anys no poden consentir el tractament de les seves dades ni poden exercir els drets que els atorga la normativa de protecció de dades per si mateixos, sinó que ho han de fer els titulars de la potestat parental. És a dir, el pare, la mare o bé el tutor, com a representant legal. En canvi, a partir dels 14 anys poden consentir i exercir els seus drets, sempre que no estiguin incapacitats.

Perfecte, queda clara aquesta diferència pel que fa al consentiment, però parlem ara de l'accés a les dades. El pare, la mare o el tutor poden accedir a les dades de salut del menor si té més de 14 anys?

Sí. Com a titulars de la potestat parental o com a representants legals han de poder accedir a la informació del menor fins que sigui major d'edat amb l'objectiu de tenir cura de la seva salut, i per accedir a aquestes dades no necessiten el seu consentiment. M'agradaria aclarir, però, que en cas de separació o divorci el centre sanitari pot sol·licitar la sentència judicial per assegurar-se que el progenitor que demana accedir a la història clínica té la representació legal del menor.

I en cas de conflicte entre els progenitors o el tutor i el menor, què passa? Hi ha alguna limitació en l'accés a aquestes dades?

L'accés dels pares o del tutor a les dades de salut del menor es pot veure limitat per aplicació del principi de protecció de l'interès superior del menor. Aquest principi serveix com a element de ponderació respecte del tractament de dades, i aquesta ponderació sempre ha de ser en benefici del menor. Per tant, caldrà tenir en compte les circumstàncies particulars en cada cas.

Més enllà dels progenitors i tutors legals, és possible que professionals de l'àmbit sanitari necessitin accedir a dades de salut dels menors. Quins ho poden fer?

Hi poden accedir els professionals sanitaris que atenguin el menor i l'equip assistencial implicat directament en la seva atenció mèdica. No hi poden accedir els professionals

que no s'ocupin del menor. També, si és necessari, hi poden tenir accés els treballadors socials que formen part dels equips d'atenció primària.

D'acord. Introduïm ara un altre actor molt important quan parlem de tractament de dades de menors: els centres educatius. El centre d'atenció primària pot demanar dades sobre la salut dels menors a les escoles sense permís dels progenitors?

En determinats supòsits, sí; per exemple, quan hi hagi algun brot contagiós o una epidèmia pot fer-ho per controlar la situació i evitar contagis. En altres casos, com passa amb els programes de vacunacions escolars, les escoles poden actuar com a intermediàries i han de facilitar a les famílies la informació sobre el programa i el formulari per recollir el consentiment explícit per al tractament de dades de salut del menor.

I els centres educatius, poden recollir dades de salut dels alumnes?

És clar que sí. Els centres poden recollir dades sobre discapacitats, altes capacitats, trastorns d'aprenentatge, malalties, necessitats educatives especials i dades psicopedagògiques, entre d'altres, per complir la seva funció educativa i orientadora. Ara bé, també poden tractar altres dades relacionades amb la salut que no tenen a veure amb la funció educativa i orientadora, com poden ser les al·lèrgies, les intoleràncies, la malaltia celíaca, etc. Per tractar aquestes dades cal comptar sempre amb el consentiment explícit dels titulars de la potestat parental o bé el dels menors que siguin més grans de 14 anys.

Ja hem vist que les dades de salut dels menors són molt presents en l'àmbit escolar. Qui hi pot accedir exactament?

Hi poden accedir els professionals de la salut que treballen a l'escola i les persones que ho necessitin per exercir les seves funcions, per exemple l'equip directiu, professors, monitors, vetlladors de l'alumne, personal d'administració, encarregats del menjador escolar, etc. Cal tenir clar, però, que només han de conèixer la informació mínima necessària per atendre l'alumne.

Les dades de salut no són les úniques que es tracten en l'àmbit educatiu. També es tracten altres dades personals, com poden ser el nom i cognoms, el telèfon, l'adreça electrònica, entre d'altres. Cal el consentiment del menor per tractar-les?

Aquestes dades no necessiten el consentiment dels alumnes ni dels seus representants legals perquè la llei d'educació habilita el seu tractament en el marc de la funció educativa i orientadora. Això sí, sempre cal informar els menors o les famílies sobre el tractament de les dades personals.

Molt bé. Ara que ja tenim clar el marc general analitzarem algunes situacions concretes que ens podem trobar al dia a dia dels centres educatius. Et sembla bé?

Perfecte!

Comencem, doncs. A l'inici de curs és habitual penjar llistes dels alumnes a les portes de la classe. Ho podem fer?

Sí, es poden penjar perquè els alumnes, els progenitors o el tutor sàpiguen quina és la seva classe. Si s'han de penjar durant més temps, es recomana que estiguin dins de la classe.

Parlem ara de les notes. Podem publicar a la intranet les notes dels alumnes menors d'edat?

Sí, sempre que es garanteixi que només hi accedeixen els pares i mares o el tutor de l'alumne.

I, pel que fa a les classes en línia, els alumnes estan obligats a activar la càmera?

Sí, perquè els centres educatius han d'assegurar i garantir la funció educativa i no cal el consentiment dels alumnes, sens perjudici que puguin exercir el dret d'oposició en atenció a la seva situació personal.

Cada cop és més habitual que els centres educatius tinguin webs, xarxes socials o altres tipus de revistes i publicacions on difonen les seves activitats. Poden fer servir imatges dels alumnes?

La publicació d'imatges dels alumnes en obert no és part de la funció docent i orientadora del centre. Per tant, abans de publicar imatges en aquests mitjans, cal obtenir el consentiment dels alumnes més grans de 14 anys o el del seu representant si tenen menys de 14 anys per cadascun d'aquests canals i garantir l'interès superior del menor. Ara bé, no cal demanar el consentiment quan, en un acte públic, la imatge del menor és merament accessòria, quan les persones no es poden identificar, quan les imatges estan difuminades o bé quan es tracta d'una foto de grup en què els alumnes no són identificables. Tot i això, en tractar-se de menors, recomanem demanar el consentiment.

I aquest consentiment per publicar una foto del menor, cal obtenir-lo cada vegada?

No és necessari. Ara bé, el centre ha d'establir un període de validesa d'aquest consentiment i ha d'informar del dret a revocar-lo en qualsevol moment.

Per acabar, els pares, mares o familiars dels alumnes poden gravar o fer fotos en actes o activitats que organitza el centre educatiu?

En aquests casos es considera que el tractament de la imatge o de la veu correspon a una activitat domèstica, que està exclosa de la normativa de protecció de dades. El centre educatiu ha d'informar els familiars si poden gravar la imatge o la veu dels menors i, en tot cas, aquestes fotos o gravacions només es poden utilitzar en l'àmbit privat. Si volen publicar aquestes dades a Internet, a les xarxes o en altres mitjans, necessiten el consentiment previ de qui apareix a la gravació o, si tenen menys de 14 anys, dels pares, mares o tutors legals.

Perfecte! Moltes gràcies, Montse, per aclarir-nos els dubtes sobre el tractament de dades personals de menors.

Gràcies a vosaltres!

I fins aquí el tercer capítol de “Parlem de dades personals”, el pòdcast de l’Escola d’Administració Pública de Catalunya i l’Autoritat Catalana de Protecció de Dades. Amb Montse Rof, consultora sènior de l’Autoritat Catalana de Protecció de Dades, hem parlat d’unes dades que requereixen especial protecció: les dades de menors d’edat. En concret hem resolt els dubtes sobre les dades de salut i el tractament de dades en centres educatius.

Us esperem en el pròxim capítol de “Parlem de dades personals”, on seguirem aprofundint en aspectes relacionats amb el tractament i la protecció de dades. Fins aviat!